

*Дундговь аймгийн сумдын
удирдах ажилтнуудын
“Орон нутаг дахь төрийн
албаны бүтээмж”
сургалт, зөвлөгөөн*

2022.11.17

Үр дүнд чиглэсэн ТӨЛӨВЛӨЛТ, ТӨСӨВЛӨЛТ

*Л.Отгонтуяа
Удирдлагын академийн багш
доктор, профессор
MERIT төслийн үндэсний зөвлөх*

АГУУЛГА

- Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгийн төрөл
- Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт - Үр дүнд чиглэсэн төлөвлөлт
- Үр дүнд чиглэсэн төсвийн зарлагын төлөвлөлт
- Төсвийн зарлагын үр өгөөж: Хэмнэлт, үр ашиг, үр дүн
- Тэгш байдал, тэгш эрх, шударга ёс
- Төсөвлөлтийн шинэ хандлагууд

ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО, ТӨЛӨВЛӨЛТИЙН БАРИМТ БИЧГИЙН ТӨРӨЛ

АЛСЫН ХАРАА 2050

МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО
(30 жил)

ХӨГЖЛИЙН ЗОРИЛТОТ ХӨТӨЛБӨР (10 жил)

МОНГОЛ УЛСЫГ БОЛОН АЙМАГ, ХОТЫГ ХӨГЖҮҮЛЭХ ТАВАН ЖИЛИЙН ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН БОЛОН ЗАСАГ ДАРГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨР (4 жил)

УЛСЫН БОЛОН АЙМГИЙН ХӨГЖЛИЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (1 жил)

ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО, ТӨЛӨВЛӨЛТ

Урт хугацааны бодлого

Дунд хугацааны бодлого

Богино хугацааны бодлого

Салбар, ОН-ийн хүрэх үр дүн

Салбар, ОН-ийн хүрэх үр дүн

Салбар, ОН-ийн хүрэх үр дүн

Аймаг, сумын хүрэх үр дүн

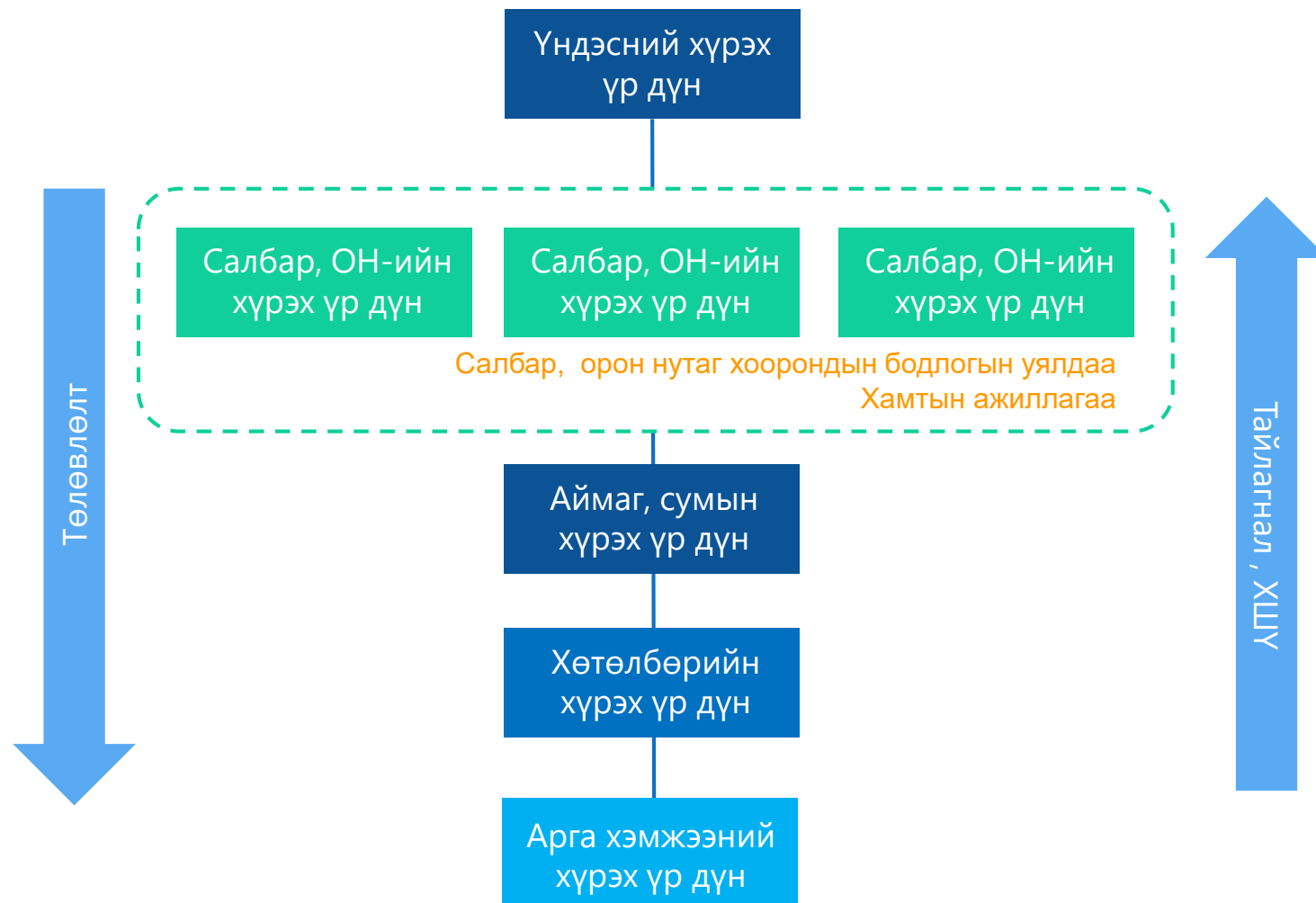
Хөтөлбөрийн хүрэх үр дүн

Арга хэмжээний хүрэх үр дүн

Салбар, орон нутаг хоорондын бодлогын уялдаа

Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт

30 жил	Алсын хараа 2050
10 жил	Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөр
5 жил	МУ, АН, хотыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх хөтөлбөр
4 жил	ЗГ, ЗД-ын 2022-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр
1 жил	2022 оны хөгжлийн төлөвлөгөө

Төлөвлөлт, нөөцийн удирдлагын орчил дахь бодлого, төлөвлөлт, төсөвлөлтийн уялдаа

(1) Бодлогын шинжилгээ хийх

Урьдын төлөвлөгөө, хэрэгжүүлэлтийн үеийн тойм судалгаа

(2) Бодлогоо тодорхойлж, төлөвлөлт хийх

Нөөцийн хүрээг тогтоох, зорилго, бодлого, стратеги, зарлагын тэргүүлэх чиглэлийг тодорхойлох

(3) Нөөцийг бүрдүүлэх, хуваарилах Төсөв бэлтгэх

(4) Төлөвлөсөн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх

Орлогоо бүрдүүлж, зарлага гаргаж, бүтэц орон тоогоо тогтоож, үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлэх

(6) Хянах, үнэлэх

Бодлогын үйл ажиллагааны үр дүнг тооцож, ирээдүйн төлөвлөгөөнд тусгах

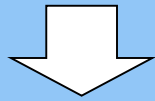
(5) Үйл ажиллагааг хянаж шинжлэх, зарлагыг тооцох

Үр дүнд чиглэсэн төсвийн зарлагын төлөвлөлт (ҮДЧТЗТ)

- Төрийн бодлогын тэргүүлэх чиглэлд нийцүүлэн төсвийн хөрөнгийг зарцуулснаар хүрч болох шууд болон эцсийн үр дүнгийн нийгэмд үзүүлэх ач холбогдлыг тооцох замаар төсвийн хөрөнгийг төрийн зорилго, зорилт, чиг үүргээр нь хуваарилах боломжийг олгодог төсвийн төлөвлөлтийн арга
- Зардал, үр дүнг хэмжих, төсвийн хөрөнгийг зарцуулах илүү үр ашигтай арга замыг сонгох, төлөвлөсөн үр дүнгийн хүрсэн түвшин, түүний чанарыг цаг тухайд нь үнэлэх боломжийг олгодог.
- Үр дүнг тоон болон чанарын үзүүлэлтээр үнэлнэ, гол шаардлага нь хэмжиж, харьцуулж болохуйц байх ёстой.
- **Суурь зарчим** - хуваарилагдаж буй төсвийн нөөц болон түүнийг зарцуулснаар хүрэх үр дүнгийн хоорондын уялдаа холбоог хангах явдал. Үүнийг төсвийн үйл явцад нийцсэн дүрэм, журмыг нэвтрүүлэх замаар хэрэгжүүлдэг.

Төсөвлөлтийн хандлагуудын харьцуулалт

**Үр дүнд чиглэсэн
хандлага**

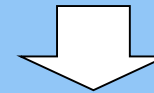
Төсвийн захирагчийн хүсэл зоригийг
нэмэгдүүлдэг ч хяналт сулардаг

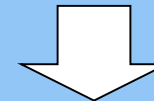
Төсвийн захирагчид юунд хүрснийхээ
төлөө хариуцлага хүлээдэг

**ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН
ТӨСӨВ**

**Хяналтанд чиглэсэн
хандлага**

Төсөв захирагчийн хүсэл зоригийг
урамшуулдаггүй

Төсвийн захирагчид орцыг юунд, яаж
зарцуулсныхаа төлөө хариуцлага
хүлээдэг

**ЗҮЙЛ-ЗААЛТЫН
ТӨСӨВ**

Үр дүнд чиглэсэн төсөвлөлт

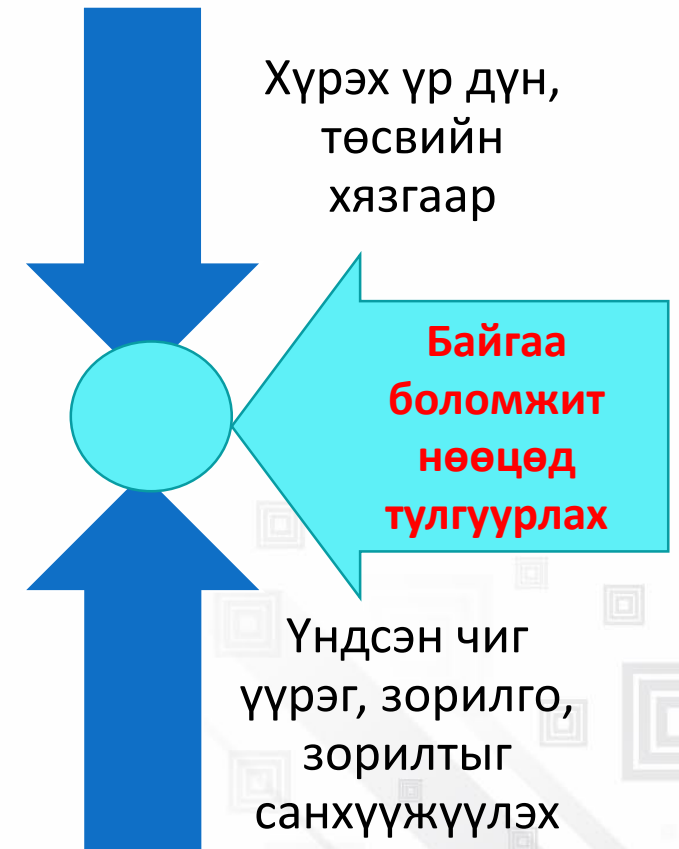
Төсвийн захирагчид зарлагынхаа хэрэгцээ, бүтцийг тогтоох ёстой:

- Гүйцэтгэх чиг үүрэгтээ нийцүүлэн дунд болон урт хугацааны стратегиа тодорхойлж, хүрэхээр зорьж буй үр дүнг хангах стратегийн зорилгыг томъёолох
- Стратегийн зорилгыг хэрэгжүүлэн нийт нийгмийн хувьд төлөвлөсөн үр дүнд хүрэхэд чиглэсэн гүйцэтгэлийн зорилтуудыг тодорхойлох
- Гүйцэтгэлийн зорилтуудыг шийдвэрлэхэд шаардагдах, мөн тодорхой чанар, тоо хэмжээ бүхий үйлчилгээг үзүүлэхэд чиглэсэн зарлагын хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлэх

Үр дүнд чиглэсэн төсвийн зарлагын ТӨЛӨВЛӨЛТ

Стратегийн тэргүүлэх чиглэлд нийцүүлэн нөөцийг үр ашигтай хуваарилж, төсвийн зарлагыг төлөвлөхдөө:

- Макро (дээрээс-доош), микро (дороос-дээш) төлөвлөлтийн хосолмол хандлагыг хэрэглэх
- **Байгаа, боломжит нөөцөд тулгуурлах зарчмыг баримтлах**
- Үндсэн чиг үүрэг, зорилго, зорилт, үр дүнг санхүүжүүлэхэд илүүтэй анхаарах нь чухал.

Төсвийн зарлагын үр өгөөж

Төсвийн гүйцэтгэл болон төрийн зорилгыг хянаж, үнэлэх ойлголт, хэмжүүр:

- Төсвийн зарлагын үр өгөөж (**Value for Money**)
 - Хэмнэлт (**Economy**)
 - Үр ашиг (**Efficiency**)
 - Үр дүн (**Effectiveness**)

Хэмнэлт (Орц)

- Үйл ажиллагаа явуулахад шаардагдах **орцуудыг** хямдаар худалдаж авах, эсвэл нөөцийг **хязгаарлалттай** хэрэглэх замаар аль болохоор бага зардал гаргах
- Төсвийн хэмнэлттэй, аливч хямгач байх зарчим:
 - **Minimum** зардал \longleftrightarrow Тодорхой үр дүн
 - Тодорхой зардал \longleftrightarrow **Maximum** үр дүн

Үр ашиг

$$\text{Үр ашиг} = \frac{\text{Орц (Inputs)}}{\text{Гарц (Output)}} \longleftrightarrow \text{ӨРТӨГ}$$

$$\text{Үр ашиг} = \frac{\text{Гарц (Output)}}{\text{Орц (Inputs)}} \longleftrightarrow \text{БҮТЭЭМЖ}$$

Үйл ажиллагааны гарц буюу үйлчилгээ болон үйлчилгээг үзүүлэхэд ашигласан орцын харьцаа

Үр дүн (Outcome)

- Тухайн байгууллага өмнөө тавьсан **зорилгодоо хүрч чадсан эсэхээр тодорхойлогдоно**
- Энэ ойлголт **“үр нөлөө, үр дагавар, хүрэх үр дүн”** гэдэгтэй холбоотой

Үр нөлөө, үр дагавар - Effectiveness

Төсвийн зарлагын үр өгөөж

Төсвийн байгууллага **батлагдсан**
төсвийн хүрээнд чанар, цаг
хугацааны тогтсон **стандартын** дагуу
төрд болон иргэдэд үйлчилгээ
үзүүлэхийг хэлнэ.

Тэгш байдал, тэгш эрх, шударга ёс

Эрх тэгш байдал- Тэгш хандах

Энд хүн бүр тухайн дэмжлэг, боломжийн үр шимийг адил тэгш хүртэнэ хэмээн үзэх. Энэ нь тэгш хандах юм.

Тэгш эрх - Тэгш байдал тогтоох

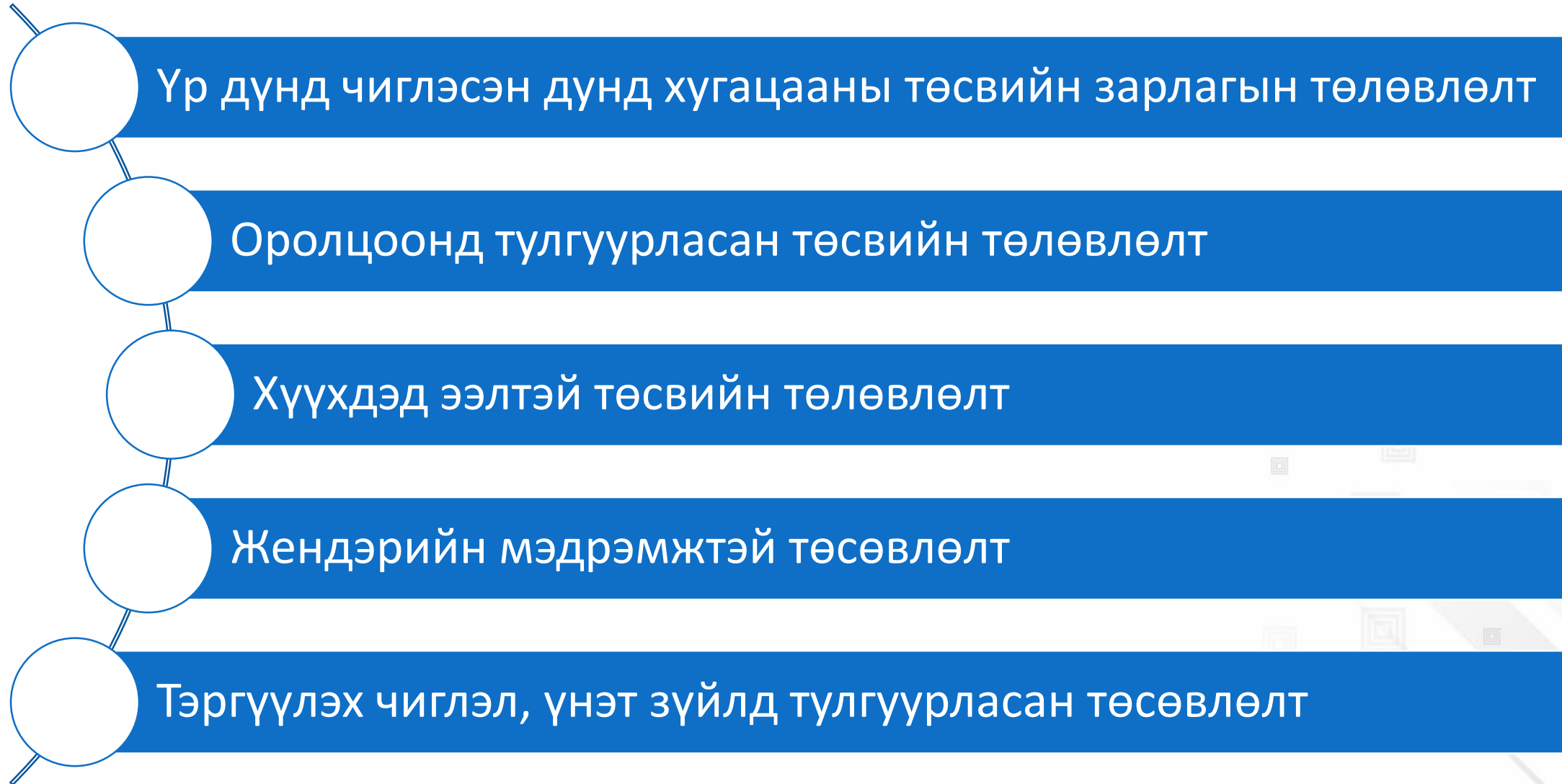
Хүн бүр өөрийн хэрэгцээ шаардлагад тохирсон дэмжлэг, боломжоор хангагдах - тэгш эрх

Шударга ёс

Тэгш эрхгүй байгаагийн шалтгааныг тодорхойлж, ямар нэгэн дэмжлэг, туслалцаагүйгээр тэмцээн үзэх боломжоор хангаснаар тогтолцооны бэрхшээл арилжээ.

Төсөвлөлтийн шинэ аргууд

**АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА.
ТА БҮХЭНД АМЖИЛТ ХҮСЬЕ!**

